

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 De Christo quantum ad species sub quibus continetur sub sacramento
altaris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

temporalis relationis. Quæcunque enim relationes temporales de aliquo æterno dicuntur, sunt relationes rationis, & non rei: unde filiationis, quæ Christus refertur ad matrem, non est realis relatio, sed rationis tantum, sicut & cætera quæ dicuntur de Deo ad creaturas. Non enim potest dici quod subiectum filiationis sit suppositum æternum, ratione humanæ nature, vel alicuius partis eius, sicut dicitur suppositum in mortis, vel passionis: quia sic ipsa humana natura, vel pars eius, esset primum subiectum filiationis, & denominaretur per ipsas, sicut contingit & de aliis accidentibus, quæ attribuntur Christo ratione humanæ nature. Filiationis vero nunquam denominatur nisi ipsum suppositum, nec potest aliud pro subiecto habere. Nihil tamen prohibet aliquas reales relationes inesse Christo ad Virginem, sicut cum dicimus, corpus Christi est originatum ex Virgine: sed ista relatio non habet rationem filiationis, nisi poneremus secundum primam opinionem, suppositum æternum esse aliud in Christo a creato.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ex natiuitate temporalis non innascitur filiationis realis, sed rationis tantum, quamuis Christus realiter sit filius Virginis: sicut Deus realiter est Dominus creature, quamuis in eo Dominum non sit relatio realis. Dicitur enim realiter Dominus propter realem potestatem, & sic dicitur Christus realiter filius virginis propter realem natiuitatem.

AD SECUNDVM dicendum, quod respectus relationis dependet ex termino ad quem aliquid refertur, & ideo destructo termino, respectus aufertur, sed tamen filiationis realis ad patrem remanet in Christo, etiam supposita morte matris.

AD TERTIVM dicendum, quod in illa philosophi descriptione, esse ponitur pro ratione essendi, secundum quod definitio dicitur realis secundum genus, quod est esse: unde non oportet quod habeat esse relatio ex respectu, sed ex causa respectus: ex respectu vero habet propriam rationem generis, vel speciei.

AD QVARTVM dicendum, quod quamuis sit respectus filiationis diuersus, & causa filiationis diuersa, sed tamen filiationes non possunt esse duæ, ratione iam dicta.

QVÆSTIO III.

ARTICVLVS V.

Utrum in Christo sint accidentia sine subiecto.

ar. a. c. & 3.
di. 8. ar. 5. ad
2. & ar. 225.
183.
3. p. q. 75. ar.
5. o. & q. 70.
2. 1. o. & 4. d.
11. q. ar. 9.

DEINDE queritur de Christo quantum ad species, sub quibus in sacramento altaris constituitur, utrum scilicet sint ibi accidentia sine subiecto: & uidetur quod non. Deus enim non potest facere contradictoria esse simul, uera: hoc autem esset, si ab aliquo remoueretur id quod est de sua definitione, cum ergo in definitione accidentis cadat esse in subiecto, quia accidentis esse est in esse, uidetur quod Deus non possit facere accidentia sine subiecto.

¶ 2. Præterea de eodem predicatur definitio & definitio, sed ens per se est definitio, vel descriptio substantiæ. Si ergo in sacramento altaris accidentia sunt per se non in subiecto, sequitur quod sint substantiæ, quod est absurdum.

¶ 3. Præterea, ex accidentibus non potest generari substantia: sed uideamus ex illis speciebus generari uermes & cineres, quod constat non generari ex corpore Christi, ergo accidentia non sunt ibi sine subiecto.

Sed diceret, quod generantur miraculose. Sed contra. Miracula ordinantur ad edificationem fidei: sed est scandalum, quod uermes exinde generentur, ergo non fit miraculose.

¶ 2. Præterea in sacramento altaris nihil debet esse inordinatum: sed contra ordinem quem Deus rebus impoluit, est accidens esse sine subiecto.

SED CONTRA. Sensus non decipitur in proprio sensibili, secundum Philosophum in 2. de anima: sed sensus iudicat sibi esse colorem, & saporem, & alia huiusmodi, ergo hæc accidentia sunt uere ibi, non autem sunt in corpore Christi sicut in subiecto, nec iterum in aere, cum neutrum sit natura effecti talibus accidentibus, ergo accidentia sunt ibi sine subiecto.

RESPON. Dicendum, quod accidentia sunt ibi sine subiecto, quod qualiter esse possit, hinc considerandum est, quia in omnibus causis ordinatis, secundum Philosophum in libro de causis, prima causa uehementius imprimitur in causam causam secundam, quam etiam causa secunda, unde fit ut causa prima non retrahat operationem suam ab effectu, & postquam causa secunda retraxit, ut dicitur ibidem in commento. Vniuersalis autem causa & prima omnium entium Deus est, non solum substantiarum, sed etiam accidentium. Ipse enim est creator substantiarum & accidentis, sed etiam procedunt ex eo quodam ordine. Nam mediantibus substantiæ principis accidentia producantur, unde secundum naturam ordinem accidentia a principis substantiæ dependent, ut sine subiecto esse non possint, tamen per hoc non excluditur, quin Deus quasi causa prima possit a accidentia in esse seruare substantiam remotam, & per hunc modum accidentia miraculose sunt in sacramento altaris sine subiecto, uirtute scilicet diuina ea tenentia esse.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod cum dicitur, Accidentis esse, est in esse, vel qualitercumque ponat subiectum in definitione accidentis, intelligitur esse definitio per additionem, ut probatur in 7. me. cap. Et dicitur aliquid, quod est extra essentiam definitionis, sicut natus ponitur in definitione simi, hoc autem est propter naturalem dependentiam accidentis a subiecto, sed hoc non impeditur Deus potest accidentia sine subiecto conseruare, nec tamen sequitur contradictoria simul esse uera, quia subiectum non est de substantia accidentis.

AD II. dicendum, quod secundum Auicennam suam metaphysicam esse non potest poni in definitione alicuius generis & speciei, quia omnia particularia uniuertur in definitione generis, vel speciei, cum tamen genus, vel species non sint secundum unum esse in omnibus, & ideo hæc non est uera definitio substantiæ. Substantia est quod per se est, vel Accidentis est quod est in alio: sed est circuli locutio ueræ descriptionis, quæ talis intelligitur, Substantia est res, cuius nature debetur esse non in alio: Accidentis uero est res, cuius nature debetur esse in alio. Unde patet quod quamuis accidentis miraculose sit non in subiecto, non tamen pertinet ad definitionem substantiæ. Non enim per hoc eius nature debetur esse non in alio, nec egreditur definitionem accidentis, quia adhuc natura eius remanet talis, ut ei debeatur esse in alio.

AD III. dicendum, quod de his quæ generantur ex speciebus, ut uermibus, uel cineribus, aut aliquibus huiusmodi, sunt duæ opinioniones magis probabiles, quarum una est,

est, que dicitur substantia panis redit, ex qua possunt talia generari. Sed haec opinio videtur impropietatem continere propter duo, nisi debito modo intelligatur. Primo, quia non potest esse quod iterum sit ibi substantia panis. Aut si ponerent ibi esse substantia panis iterato speciebus manentibus, & sic cum corpus Christi tandem sit sub sacramento, quando species manent, sequitur quod aliquando erit ibi simul corpus Christi, & substantia panis, quod non suffinet ratio. Aut hoc erit destructis speciebus, & hoc iterum est inconueniens, ut substantia panis sit sine proprijs accidentibus panis. Secundo, apparet in proprijs propter nomen reditus. Si aliquid est in alterum conuersum, non potest dici redire, nisi illud reconuertatur in ipsum. Substantia autem panis non est annihilata, sed transubstantiata in corpus Christi. Unde non potest intelligi, quod substantia panis redeat, nisi corpus Christi reuertatur in panem, quod est absurdum: unde si debet ista opinio suffineri, intelligenda est per substantiam panis materia panis, non quod redeat quae prius erat, sed quod destructis speciebus aliqua materia a Deo ibi prouideatur uel per creationem, uel quocumque alio modo, ex qua possit huiusmodi corpus generari. Alia uero opinio est planior, ut dicatur quod illis accidentibus sicut datum est per se subsistere diuina uirtute, similiter datum esse ut agant, & ex eis fiat quicquid fieret ex substantia panis, uel quicquid ageret, si maneret, & hoc ueritate nutriti, & uermes, uel cineres exinde generantur.

Q V A E S T I O N I I I .

D E I N D E quaritur de membris Christi.

¶ Primo, De angelis, si cupit hoc.

¶ Secundo, De hominibus, si cupit hoc.

¶ De angelis quaruntur quinque.

¶ Primo, Quantum ad naturam ipsorum, utrum sint compositi ex materia & forma.

¶ Secundo, Quantum ad cognitionem, utrum simul in actu possint esse in cognitione in actum & uersu spertina, id est, utrum simul cognoscant res in propria natura, & in uerbis.

¶ Tertio, Quantum ad meritum uoluntatis, utrum scilicet poterunt eodem actu charitatis mereri fructum, & si non, in quibus modis.

¶ Quarto, Quantum ad motum, utrum moueantur in instanti.

¶ Quinto, Quantum ad effectum, utrum possint imprimere, uel aliquid facere in illis corporalibus.

A R T I C U L U S V I .

Vtrum angelus sit compositus ex materia & forma.

A D P R I M U M sic proceditur. Videtur, quod angelus sit compositus ex materia & forma. Augustinus enim dicit in li. de mirabilibus sacrae scripturae. Om-

A nipotens Dens ex materia informi, quam prius condidit, corporalium & incorporeum, sensibilem & insensibilem, intellectualem & intellectu carentium multiformes species diuisit: angeli autem sunt intellectuales & incorporei, ergo habent materiam de sui compositione.

¶ 2. Prater Boet. dicit in lib. de unitate, & vno. Quidam est vnum conuentione simplicium, ut angelus & anima, quorum vnum quodque est unum conuentione materiae, & forma, & sic idem quod prius.

¶ 3. Prater. Omne quod est in genere, habet genus, & differentiam: genus autem secundum Auicennam in sua materia sumitur ex natura materiae, differentia uero ex natura formae, ergo omne quod est in genere, est compositum ex materia & forma: angelus autem est in genere substantiae, cum sit substantia habens speciem limitatam, ergo angelus est compositus ex materia & forma. Sed diceret, quod differentia angeli non sumitur ex forma, sed ex formalibus, quod est ipsum esse angeli. Contra. Differentia cuiuslibet rei est de essentia, & intrat definitionem ipsius: sed in omni creatura esse est aliud ab essentia eius, nec intrat definitionem eius, ut Auicenna dicit: ergo differentia angeli non potest sumi ex se ipso.

¶ 4. Prater. Idem ostenditur, quando impossibile est esse plura summa bona, quia oportet ea in aliquo conuenire, cum vtrumque sit summum bonum, & in aliquo differre, alias non essent plura, & sic essent composita: sed constat esse plures essentias angelicas, ergo oportet eas in aliquo conuenire, & in aliquo differre, & sic oportet eas esse compositas: sed partes esse, sunt materia & forma, ergo angeli componuntur ex materia & forma.

S E D C O N T R A est, quod licet Boet. in li. de duabus naturis, & una persona Christi. Omnis natura in corpore substantiae nullo materiae innitur fundamento: sed angeli sunt incorporei, ergo non est in eis materia.

R E S P O N S. Dicendum, quod quidam ponunt angelos componi ex materia & forma: sed hoc videtur repugnans naturae eorum propter duo, quae in eis inueniuntur. Primo quidem, quia intellectuales sunt. Si enim angeli haberent materiam de sui compositione, oporteret omne quod in eis est, eis inesse per modum materiae conuenientem, cum omne quod est in alio, sit in eo per modum recipientis, ut habetur in li. de causis. Forma autem aliqua hoc modo est in materia, quod in ea habet esse particulare & naturale. Unde si angeli essent ex materia compositi, oporteret quod forma quibus intelligunt, quae cumque sint, essent in eis secundum esse naturale & particulare, & sic sequeretur hoc impossibile, quod angelus nunquam cognosceret, nisi particulare: quia forma particulariter in aliquo recepta non potest esse uniuersalis cognitionis principium, sicut patet in sensu. Nec potest obuiari per hoc, quod ponat angelus componi ex materia alterius naturae, quam haec materia corporalis: quia quatenusque esset illa materia, constat quod reciperet formam substantialem angelum particulariter, alias angelus non esset res particularis, & sic illa materia conueniret cum hac materia in hoc, quod forma in ea reciperent per modum particularis, unum impossibile est angelum, uel aliquam substantiam intellectualem ex materia componi, cum alterius modi sit receptio qua recipit intellectus formam, & qua recipit materia prima, ut dictum est. Unde dicit philosophus in 3. de anima, & phil. sententia est, quod intellectualitas immunitatem habet

lp. q. 50. ar. 1. o. spiritus. l. e.